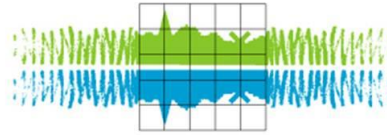

Rapport

Landschapsbeheer Flevoland
Zorg voor ons landschap

Lelystad, oktober 2013
J. Reinhold

Botter 14-03
8232 JP Lelystad
T (0320) 29 49 39
F (0320) 29 49 30

flevoland@landschapsbeheer.net
www.landschapsbeheer.net
KvK Lelystad 39069897
Bankrekening 110056493

Onderzoek naar zwaar beschermde soorten in de Spoorzone, Dronten

Zorg voor ons landschap

De twaalf provinciale organisaties voor landschapsbeheer vormen samen Landschapsbeheer Nederland. Dit samenwerkingsverband streeft naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch en mooi cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Landschapsbeheer werkt nauw samen met particulieren, boeren en overheden, die eigenaar zijn van 80 procent van het Nederlandse buitengebied. Met haar expertise en duizenden enthousiaste vrijwilligers levert Landschapsbeheer een bijdrage aan de verdere ontwikkeling van ons levende landschap. Belangrijk einddoel is dat mensen zélf aan de slag gaan met de zorg voor het landschap bij hen in de buurt.

De activiteiten van Landschapsbeheer zijn ondergebracht in vier kernprogramma's.

Zorg voor ons landschap
DAT DOEN WE SAMEN

Landschapsbeheer is een professionele vrijwilligersorganisatie. Samen met grondeigenaren werken duizenden vrijwilligers aan beheer, herstel en ontwikkeling van ons landschap. Zij doen dat met kennis van de bijzondere landschappen die Nederland heeft, zoals de Drentse hei, de Brabantse vennen en de Noord-Hollandse polders. Landschapsbeheer zorgt voor opleiding, begeleiding, gereedschap en veilige werkomstandigheden.

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Met inzet van kennis en middelen stimuleert Landschapsbeheer de ecologische ontwikkeling van de grond waarop wij wonen en werken. Zij doet dat met oog voor de regionale verscheidenheid die onze provincies elk een eigen karakter geeft. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het zorgt voor evenwicht tussen mens en natuur. Zo'n omgeving is een erf, in de ruimste zin van het woord.

Zorg voor ons landschap
RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Landschapsbeheer streeft naar integrale landschapszorg met speciale aandacht voor het verbeteren van leefgebieden voor bedreigde en/of streekeigen plant- en diersoorten. De provinciale organisaties beschikken over de specifieke kennis die nodig is om de regionaal sterk verschillende leefgebieden ook op kleine schaal in stand te houden, zoals in boomgaarden en groenstroken. Dat verzekert een levend landschap voor de toekomst.

Zorg voor ons landschap
BAKENS IN DE TIJD

De natuur en de mens laten sporen na in het landschap. En er komen voortdurend nieuwe sporen bij: van pingoruïnes uit de ijstijd en grafheuvels uit de prehistorie, tot houtwallen, knotbomen en zelfs de begroeiide vuilnisheuvels van nu. Die natuurlijke en culturele landschapselementen vertellen verhalen over ons landschap. Landschapsbeheer leert ons die verhalen lezen en stimuleert daarmee het beheer van landschapselementen zodat zij ook in de toekomst een eigen plaats hebben.

Colofon

Titel : onderzoek naar zwaar beschermde soorten in de spoorzone, Dronten
Auteur : J. Reinhold
Datum : oktober 2013
Rapportnummer : LBF2013-016
Foto's : Landschapsbeheer Flevoland

Inhoud

Inhoud	...3
1. Inleiding	...4
2. Methoden	...5
3. Resultaten	...6
4. Consequenties voor de uitvoer van dit project m.b.t. de Ffwet	..11
5. Literatuur	..12

1 Inleiding

Binnen het project bestemmingsplan Hanzekwartier-Dronten is het gebied onderverdeeld in ontwikkelingszones. Een van de zones is de Spoorzone, gelegen tussen het spoor en de Energieweg in Dronten. Dit gebied nu nog gekenmerkt door voornamelijk bomen/boschages, maar het ligt in de bedoeling van de gemeente Dronten om het gebied te transformeren naar een woonzone.

Het gebied is weergegeven in figuur 1

Figuur 1: Onderzoeksgebied Spoorzone gelegen tussen de Energieweg en het spoor.

Alvorens dit gebied verder te ontwikkelen wil de gemeente Dronten graag weten of zij rekening dient te houden met beschermde planten en dieren van de Flora en Faunawet. Aan Landschapsbeheer Flevoland is gevraagd om onderzoek te doen naar deze natuurwaarden in het gebied.

Het gebied bestaat uit bos, graslanden en een gronddepot en grenst aan de Lage Vaart. De verwachtingen ten aanzien van de aanwezigheid van beschermde soorten zijn niet erg hoog. Boombewonende vleermuizen als ruige dwergvleermuis en watervleermuis zouden aanwezig kunnen zijn en ook de Lage vaart zelf zou een belangrijke vliegrouete kunnen zijn. Wat betreft beschermde planten zijn er wellicht potenties voor rietorchis, grote keverorchis en wilde marjolein.

Het onderzoek heeft zich derhalve vooral op deze soorten gericht. Buiten het onderzoeksgebied is aandacht besteed aan beschermde zoogdiersoorten boven en in de Lage Vaart omdat de inrichting van het onderzoeksgebied effect kan hebben op deze soorten in en om de Lage Vaart.

2 Methode.

20 maart is het gebied bekeken op de aanwezigheid van holten en nesten.

Op de ochtend van 19 juni en de avond van 27 augustus is het gebied onderzocht op vleermuizen met behulp van een vleermuisdetector. Aansluitend of voorafgaand aan het vleermuiswerk is nog gekeken of andere beschermde soorten in het gebied aanwezig waren.

[Www.waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) is geraadpleegd om aanvullende gegevens te verzamelen.

3 Resultaten.

Aan de hand van de ervaringen in het veld is een overzicht gemaakt van de beschermde Flevolandse soorten (van de Flora en Faunawet) die in het studiegebied voorkomen. In tabel 1 is onderscheid gemaakt in verschillende beschermingsklasse. Binnen de Flora en Faunawet worden deze tabel 1,2 en 3- soorten genoemd. Voor de soorten die vallen onder de categorie tabel 1 soorten speelt vooral de zorgplicht: de dieren en planten mogen niet onnodig lijden of verstoord worden.

De tabel 2 en 3 soorten vragen vanuit de Ffwet meer aandacht. Bij een ruimtelijk ontwikkeling mogen deze soorten, zonder ontheffing Ffwet, geen schade ondervinden van de uit te voeren werkzaamheden en van het uiteindelijke eindresultaat.

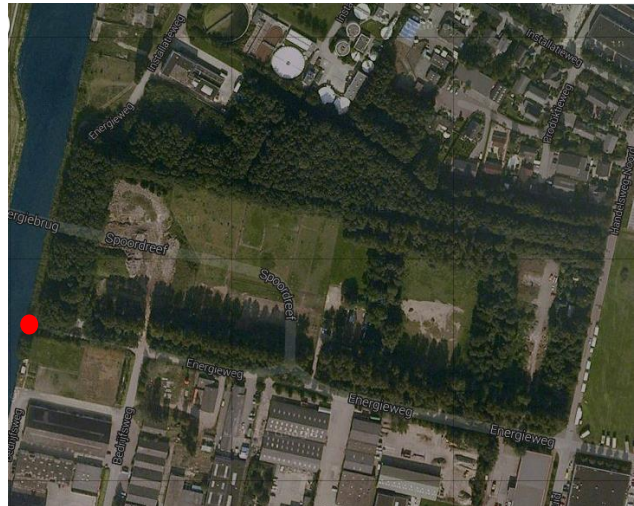
Bij de aanwezigheid van de soort zal dus aandacht besteed moeten worden hoe schade aan de populaties voorkomen kan worden. Enerzijds door goed te overwegen of de ruimtelijke ontwikkeling noodzakelijk is, anderzijds door de ruimtelijke ontwikkeling zodanig uit te voeren dat er geen schade optreedt. Dit kan door de uitvoer af te stemmen op de aanwezigheid van de soort als door een andere manier van inrichtingen (eindresultaat).

Bever (Castor fiber)

De bever leeft in de Lage Vaart. Op de grens van het onderzoeksgebied zwemt de bever nu incidenteel langs de oever. Een verblijfplaats (burcht) is in het onderzoeksgebied niet aanwezig, maar de begroeiing op de oever kan wel een (kleine) bijdrage leveren aan de voedselvoorraad. Indien een bever zich werkelijk vestigt in deze hoek van het dorp Dronten zal de hoeveelheid houtige structuren in deze regio aan de krappe kant zijn voor de bever om zich langdurig te vestigen.

Vanuit de Flora en Faunawet zijn er echter geen beperkingen ten aanzien van de aanleg en realisatie omdat de bever op dit moment zich niet blijvend gevestigd heeft.

De soort is echter ook een van de doelsoorten van de Ecologisch Hoofdstructuur Lage Vaart – Dronten en vraagt vanuit die context wellicht nog aandacht. Die vraag valt buiten de opdracht van dit onderzoek.

Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)

De gewone dwergvleermuis is in principe een gebouwbewoner. Het onderzoeksgebied zal dus in eerste instantie van belang kunnen zijn als jachtgebied of om langs te migreren. Jagent is de gewone dwergvleermuis tijdens alle bezoeken aangetroffen. Vooral de regio nabij de Lage Vaart is populair. In de ochtend van 19 juni zwerfde een groep gewone dwergvleermuizen rond een abeel langs de vaart. Dit kan een indicatie zijn van een verblijfplaats maar in de boom zit geen holte en de dieren waren plotseling ook verdwenen. Het lijkt erop dat het een 'voorzwerf' locatie was, waarna de dieren snel naar de uiteindelijke verblijfplaats trokken.

Het wandelpad tussen de Lage Vaart en de Energieweg wordt gebruikt als vliegroute. Bij de kap van dit bos gaat dus jachtgebied en een vliegroute verloren. Het gebruik als jachtgebied is echter niet zodanig groot dat de populatie last heeft van het verloren gaan van het jachtgebied. De vliegroute is voor de soort op te vangen mits in de toekomstige situatie lijnvormige beplanting van de vaart richting Energieweg loopt.

Indien voldoende rekening gehouden wordt met de vliegroute van Lage Vaart naar de Energieweg is een ontheffing Ffwet niet noodzakelijk.

Tabel 1: Planten en dieren die in Flevoland voorkomen en die beschreven staan in de tabellen 1,2 en 3 van de Flora en faunawet (Heemskerk et al, 2007), en de aanwezigheid hiervan in het studiegebied. Planten en dieren met * zijn nader beschreven. **Lage Vaart is niet onderzocht.

	zeker voorkomend	mogelijk voorkomend	niet voorkomend
Tabel 1 soorten, voorkomend in Flevoland			
Zoogdieren			
Aardmuis		X	
Bosmuis		X	
Dwergmuis		X	
Bunzing		X	
Dwergspitsmuis		X	
Egel		X	
Gewone bosspitsmuis		X	
Haas		X	
Hermelijn		X	
Huisspitsmuis		X	
Konijn		X	
Mol	X		
Ree			X
Rosse woelmuis		X	
Tweekleurige spitsmuis			X
Veldmuis	X		
Vos		X	
Wezel		X	
Woelrat			X
Amfibieën			
Bruine kikker		X	
Gewone pad		X	
Bastaardkikker		X	
Kleine watersalamander		X	
Meerkikker		X	
Slakken			
Wijngaardslak (introductie)			X
Planten			
Aardaker			X
Brede wespenorchis			X
Dotterbloem			X
Gewone vogelmelk			X
Grasklokje			X
Grote kaardenbol			X
Kleine maagdenpalm			X
Slanke sleutelbloem			X
Zwanenbloem			X
Tabel 2 soorten, voorkomend in Flevoland			
Zoogdieren			
Edelhert			X
Eekhoorn			X
Steenmarter		X	
Vissen			
Kleine modderkruiper**			X
Meerval**			X
Rivierdonderpad**			X

	zeker voorkomend	mogelijk voorkomend	niet voorkomend
Planten			
Daslook			X
Gevlekte orchis			X
Grote keverorchis			X
Moeraswespenorchis			X
Rietorchis			X
Parnassia			X
Ronde zonnedauw			X
Tongvaren			X
Vleeskleurige orchis			X
Waterdrieblad			X
Welriekende nachtorchis			X
Wilde marjolein			X
Tabel 3 soorten (bijlage IV HR/1 AmvB)			
Zoogdieren			
Das			X
Boommarter			X
Waterspitsmuis			X
Reptielen			
Hazelworm			X
Ringslang			X
Vissen			
(bittervoorn)			X
Bijlage IV HR			
Zoogdieren			
(baardvleermuis)			X
Bever*		X	
(bosvleermuis)			X
Franjestaart			X
Gewone dwergvleermuis*	X		
Gewone grootoorvleermuis			X
Laatvlieger			X
Meervleermuis*	X		
Ruige dwergvleermuis*	X		
Otter			X
Rosse vleermuis			X
Tweekleurige vleermuis			X
Watervleermuis*	X		
Amfibieën			
Rugstreeppad			X
Reptielen			
Zandhagedis			X
Libellen			
gevekte witsnuitlibel			X
noordse winterjuffer			X
Planten			
Drijvende waterweegbree			X
Vaste verblijfplaatsen vogels*	X		
Broedende vogels in broedseizoen*	X		

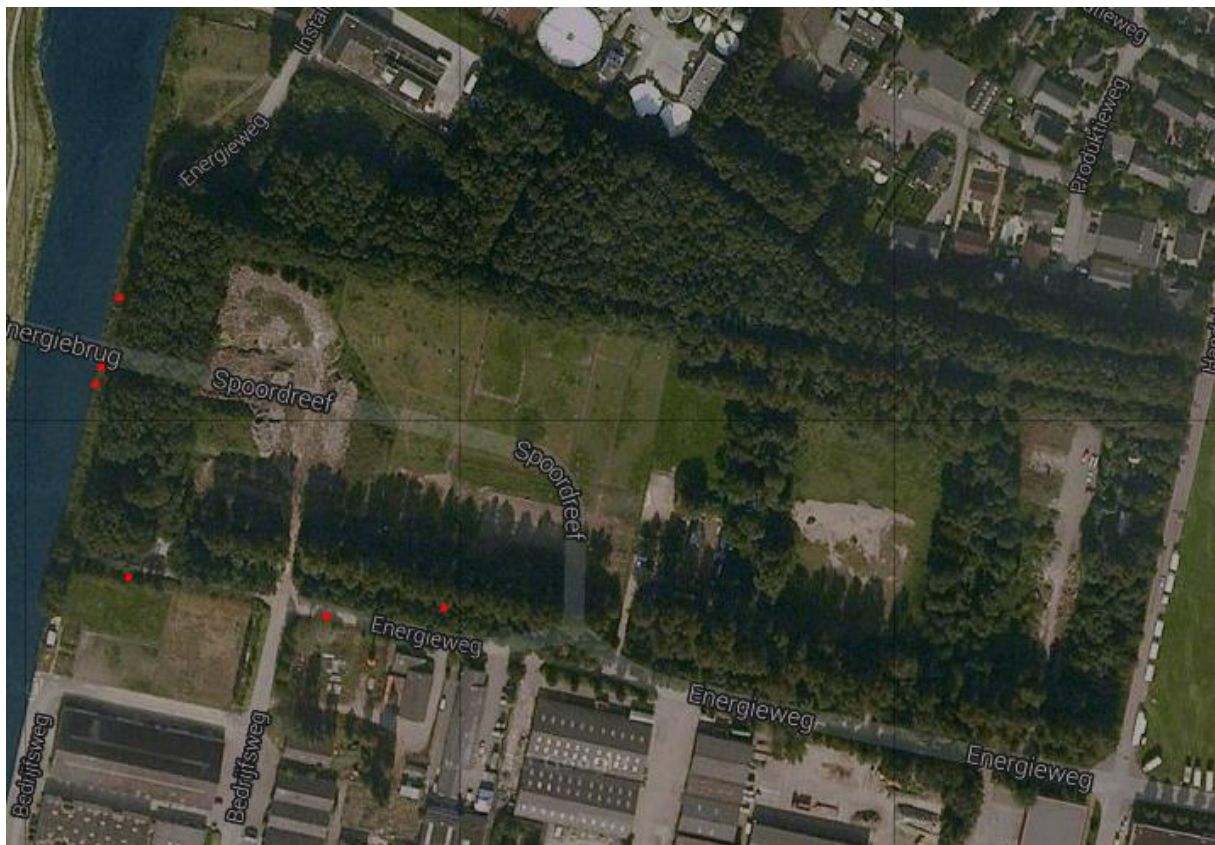
Meer- en Watervleermuis (*Myotis dascyneme*, *Myotis daubentonii*)

De meervleermuis is een gebouwbewoner en de watervleermuis meer een boombewoner. Verblijfplaatsen van beide soorten zijn niet vastgesteld in het gebied. Uit eerder onderzoek blijkt dat er in Dronten een verblijfplaats is van meervleermuizen in de woonwijk de Munten (Reinhold et al., 2007) en dat er een vliegroute is van watervleermuizen op de Zate richting Lage Vaart (Reinhold, 2013).

De Lage Vaart (die grenst aan het inrichtingsgebied en onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur (Greve, M.S.E., H. Miedema 2011)) vormt voor beide soorten wel een belangrijke vliegroute en jachtgebied. Deze kernkwaliteit van de ecologische hoofdstructuur dient behouden te blijven. De meervleermuis en watervleermuizen behoren beide tot de doelsoorten van deze ecologische hoofdstructuur.

De beplanting op het land heeft op zich voor zowel de water- als de meervleermuis nu geen directe waarde voor deze vleermuissoorten. Het verwijderen van de bosschages is daarmee dus zonder ontheffing Ffwet mogelijk. Onduidelijk is hoe dit gebied precies heringericht wordt. Een toetsing of de herinrichting de functionaliteit van deze vliegroutes en foerageerlocaties beïnvloedt zal dus voor zowel Ffwet als voor de wezenlijke kenmerken en waarden nog plaats moeten vinden. Vooral het aanbrengen van verlichting kan negatief uitpakken op de functionaliteit van de vliegroutes van zowel de water- als de meervleermuis (Limpens et al., 2011)

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

De ruige dwergvleermuis is overwegend een boombewoner. Kraamkolonies zijn van deze soort in Nederland nauwelijks bekend. In de nazomer-begin herfst vindt de paartijd voor deze soort plaats en daarvoor worden vaak holtes en scheuren in bomen benut.

Jagend is de soort vooral aan de zijde van de Lage Vaart waargenomen. Verblijfplaatsen zijn niet gevonden. Vanuit de FF-wet is er geen reden om rekening te houden met de eisen die deze soort stelt omdat het jachtareaal maar zeer beperkt verloren gaat. Vliegroutes en (paar)verblijfplaatsen zijn niet vastgesteld.

Broedende vogels

In het onderzoeksgebied zijn broedende vogels te verwachten. Het gaat dan vooral om bos- en struweelvogels. Deze vogels mogen tijdens het broeden niet verstoord worden. Hoewel de Ffwet geen uitspraak doet over de periode waarin niet gewerkt mag worden, gebruikt men vaak de periode 15 maart-15 juli. Gezien het type vogel dat in het onderzoeksgebied kan broeden is het hanteren van deze periode een hele bruikbare. In deze periode zullen veel bos en struweelvogels tot broeden komen en de nesten ervan zijn bijna niet op te sporen. Voorkomen moet dus worden dat in deze periode werkzaamheden in het onderzoeksgebied plaatsvindt. Mocht dat toch noodzakelijk zijn dan dienen voorafgaand aan het broedseizoen maatregelen genomen te worden zodat de vogels niet starten met broeden.

Vaste verblijfplaatsen vogels

Binnen de Ffwet worden bepaalde nesten extra beschermd. Het betreft nesten van vogelsoorten die vaak hetzelfde nest meerdere jaren achtereen gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd. Dus ook als de vogels op dat moment niet broeden mogen deze nesten niet verwijderd worden.

Op 20 maart werd een oud nest van een buizerd vastgesteld. Dit nest is echter niet gebruikt in de zomerperiode en er is ook geen ander nest in het perceel vastgesteld. Indien een nest een jaar lang niet gebruikt is door buizerd wordt het niet meer gezien als 'buizerdnest' dat jaarrond beschermd is.

4 Consequenties voor de uitvoer van dit project m.b.t. de Ffwet.

Een ontheffing Ffwet is niet noodzakelijk mits aan onderstaande voorwaarden voldaan wordt. Schade aan de populaties van beschermde soorten is dan uitgesloten.

Kappen van de bomen

Ten aanzien van het kappen van de bomen zijn er beperkingen in het tijdstip dat gekapt mag worden: de broedende vogels mogen niet verstoord worden. Het ligt dus voor de hand om in de periode oktober-15 maart te kappen. Let wel: er mogen ook in deze periode geen broedende vogels verstoord worden maar het aantal mogelijke broedende vogels is erg klein.

Lijnstructuren langs de Energieweg

In het uiteindelijke ontwerp dient er weer een lijnvormige structuur aanwezig te zijn tussen de Lage Vaart en de Energieweg. Het heeft de voorkeur dat de huidige beplanting behouden blijft maar ook overwogen kan worden om nu binnen het zoekgebied de bomen te kappen en een nieuwe structuur aan te planten. Voorwaarde is dat eerst het alternatief minimaal 4 meter hoogte bereikt alvorens de huidige lijn beplanting te kappen. De eventuele aan te planten lijnbeplanting dient geen grote gaten tussen de afzonderlijke bomen te hebben. Met groot wordt bedoeld meer dan tweemaal de kruingrootte van de beplanting.

Nieuwe inrichting van het gebied

Indien de nieuwe inrichting veel lijkt op het plan in de structuurvisie (gemeente Dronten, 2011) dan zijn de effecten op de vliegroutes van watervleermuis en meervleermuis minimaal. Er zijn in dit plan groenstructuren gepland direct langs het water. Details van de uiteindelijke uitwerking kunnen echter wel effect hebben zoals bijvoorbeeld verlichting nabij het water. Een uitspraak of de toekomstige ontwikkeling effect heeft op de beschermde planten en dieren van de Ffwet is daarmee lastig te maken.

Literatuur

Greve, M.S.E., H. Miedema 2011. Wezenlijke kenmerken en waarden EHS Gemeente Dronten, A&W rapport 1359 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Limpens, H.G.J.A., J.J.A. Dekker, E.A. Jansen, & H. Huitema. 2011. Lichtproef meervleermuizen Kuindervaart- Vergelijking van de effecten van verschillende kleuren straatverlichting op de vliegroute van meervleermuizen op de Kuindervaart. Rapport 2011.18 Zoogdiervereniging, Nijmegen. 16 pp.

Reinhold, J., A-J Haarsma , J.R. Regelink & H. J. G. A. Limpens. 2007. Vleermuizen in Flevoland: een beschermde diergroep in beeld gebracht. -Rapport LBF-2007-015.

Reinhold, J., 2013 Natuurwaarden De Noord, Dronten. -Rapport LBF-2013-004

Gemeente Dronten, 2011. Structuurvisie Hanzekwartier Dronten